

ПЕРЕДМОВА

Правова наука в Україні нині переживає істотні перетворення, які здійснюються вченими і практиками, для цього варто згадати взятий курс на рекодифікацію цивільного законодавства, удосконалення інших фундаментальних нормативних актів і це не зважаючи на те, що частина науковців взяла до рук зброю і боронить нашу країну від загарбників. Дана колективна монографія підтверджує, що наукові дослідження не зупинилися і це вже перемога над ворогом, який намагався підкорити і знищити нашу правову систему і науку.

Тому варто сприймаючи монографічні дослідження як спосіб висловлення останніх наукових доробків провідних українських вчених, які пропонують свої гіпотези та концепції для обговорення широкій професійній спільноті.

Київський університет права відгукнувся на пропозицію і пропонує власну платформу для проведення конференцій, круглих столів та інших заходів, щоб заочну письмову дискусію перетворити в очну. Вважаємо, що проблеми цивільного та виконавчого процесу як загальноновизнаних способів захисту та відновлення прав турбують багатьох фахівців, зокрема, суддів, держаних та приватних виконавців, а не тільки вчених.

Отже, через певний час після оприлюднення даної монографії пропонуємо провести дискусію на предмет майбутнього удосконалення цивільного та виконавчого процесу на базі Київського університету права НАН України, де працює частина авторів монографії і відбудеться її презентація, час якої буде анонсовано на сайті нашого університету.

В цьому контексті варто зазначити, що для розвитку правової науки вже потрібно переходити від кількості наукових публікацій, розпорошених по різних журналах і видавництвах до аналізу конкретних гіпотез авторів. І це стосується не тільки запропонованих в монографії ідей.

Це неправильно, коли протягом багатьох десятиліть частина українських вчених- процесуалістів називає одну й ту ж саму дисципліну цивільний процес, а інша частина – цивільне процесуальне право. Тому на базі дискусійного клубу можна і потрібно не тільки

обмінюватися думками, а й досягати компромісів, визначати найоптимальніші ідеї та концепції, обговорену і обґрунтовану частину з яких варто рекомендувати до впровадження в законодавство. Результати розбіжностей в позиціях науковців – це хаотичний розвиток законодавства, неоднозначна судова практика, відсутність загальноприйнятих концепцій в розвитку нашої правової системи не тільки на далеке майбутнє, а й на період вступу України до Європейського Союзу.

А чи готова Україна до вступу до Європейського Союзу?. Якщо уряд готує законопроекти, щоб привести законодавство України у відповідність до вимог Європейського Союзу, то українські вчені мають привести свої знання і професійну майстерність до високих стандартів країн ЄС.

Тому висловлюючи вдячність авторському колективу за натхненну працю, зверну увагу, що українських вчених очікує ще більш напружена робота з адаптування власних наукових доктрин та окремих ідей до стандартів європейського співтовариства. Цей глобальний напрямок досліджень очікує українських вчених і ми пропонуємо присвятити йому наступне монографічне дослідження в контексті порівняння досвіду провідних іноземних країн та української доктрини та практики.

**Ректор Київського університету права
Національної академії наук України,
професор,
заслужений юрист України**

Ю.Л. Бошицький

ПЕРЕДМОВА

Нове видання, присвячене проблемам цивільного та виконавчого процесу, свідчить про декілька факторів і найперших з них – це наявність в Україні значної кількості вчених, яким не байдужа доля нашої держави і її правової системи. Віддаючи величезну шану військовим, які боронять нашу державу, варто згадувати й про вчених, праці яких створюються під час війни і мають забезпечити розвиток правової науки на майбутнє. Тому в цьому контексті нова книга неоціненна, оскільки вона доводить, що ворог програв не тільки під Києвом, а він програв в основоположних цілях – знищити нашу державу і залякати наш народ. Українські вчені як частина народу кожним новим своїм виданням підтверджують життєздатність держави навіть в умовах війни.

Можна подякувати авторському колективу й за вибір напрямку дослідження, оскільки виконання рішень залишається одним з найбільш актуальних питань в нашій правовій системі. Тому погляд на виконавче провадження через аналіз проблем в цивільному судочинстві уявляється правильним, оскільки вони взаємопов'язані, тому способи їх вирішення мають бути взаємоузгоджені. Дане дослідження своєчасне й через сучасний законотворчий процес істотного удосконалення законодавства, яке регламентує виконавче провадження. У зв'язку з цим погляд вчених цікавий і має бути врахований законодавчою владою.

При цьому, сучасне виконавче провадження в практичному вимірі потребує незаангажованих відповідей на багато питань і не тільки тих, які надані в цьому дослідженні, а й на багато інших. Серед таких питань можна виділити: подальші кроки на шляху поширення повноважень приватних виконавців; пропозиції з удосконалення структури Асоціації приватних виконавців України; судовий контроль за діяльністю приватних виконавців; етичні вимоги до діяльності приватних виконавців тощо. Всі ці питання потребують перспективного погляду, оскільки приватні виконавці в Україні – це новітнє правове явище. Так, статус приватного виконавця істотно відрізняється від державного, тому необхідні комплексні дослідження, в яких будуть відображені специфічні риси такого статусу, зокрема, на предмет оскарження його рішень, дій або

бездіяльності, визначення співвідношення між судовим контролем за виконання судових рішень та перевіркою скарг на дії приватного виконавця, що здійснюється Міністерством юстиції України. Відповіді на поставлені та інші питання цікавлять Асоціацію приватних виконавців України, тому ми зі свого боку будемо вітати наукові праці вчених, включаючи й дисертаційні дослідження.

Асоціація приватних виконавців потребує підвищення кваліфікації приватних виконавців, а також поповнення наших рядів новими членами, які будуть добре підготовленими і виконуватимуть свої повноваження на високому професійному рівні. Тому і з цієї позиції нова книга є своєчасною та корисною.

Позитивним явищем в цьому новому виданні є й те положення, що серед авторів є високопрофесійні виконавці, які здатні на високому науковому рівні викласти та обґрунтувати свою думку.

Тому ми вітаємо всіх авторів і читачів з тим, що при спільній натхненній праці вчених і практиків, в нашій професійній діяльності буде все менше проблем і прогалин у законодавстві, а це означає, що правопорушення будуть припинятися, а права пересічних громадян відновлюватися і наша держава буде з кожним кроком наближатися до вступу до Європейського Союзу.

**З повагою –
Голова Ради Асоціації
приватних виконавців України**

О.О. Русецька

ПЕРЕДМОВА

Тривалий та певною мірою хаотичний розвиток законодавства про цивільне судочинство та виконавче провадження змушує вчених невпинно і доволі часто швидко реагувати на прийняті та нові законопроекти. Тому нова наукова праця колективу авторів присвячена спробі переосмислити ті проблеми в цивільному та виконавчому процесі, які взаємопов'язані і викликають у них жвавий інтерес, зумовлений сферами їх наукових досліджень.

Всі автори цієї книги не є прихильниками однієї ідеї або концепції, про що свідчать результати даного монографічного дослідження. Підставою для об'єднання вчених у авторський колектив стало їх занепокоєння за майбутнє української науки, зокрема, у сфері цивільного та виконавчого процесу. Саме це спонукало їх відгукнутися на пропозицію висловити свої міркування щодо найважливіших проблемних питань, які мають місце в цивільному судочинстві та виконавчому провадженні, звернувши увагу на їх взаємодію.

Не дивлячись на сирени повітряної тривоги і навіть вибухи в містах, де вони живуть вчені працюють натхненно на благо нашої рідної України.

При цьому, деякі науковці не визнають виконавчий процес самостійною галуззю правової науки, а цивільний процес як галузь правової науки називають цивільним процесуальним правом. Всі автори, які беруть участь у монографії є представниками різних наукових шкіл України, але це не причина для розбрату і ігнорування можливості висловити свою думку і плідно працювати на благо нашої держави.

Тому в запропонованій Вашій увазі книзі, у кожного автора своя позиція і власний погляд на проблеми і способи їх вирішення у цивільному судочинстві та виконавчому провадженні, а без науки цивільного та виконавчого процесу та міжгалузевих зв'язків, які існують між ними вирішити ці питання неможливо. Тому вченим можна подякувати не за участь як таку у цій монографії, а за відданість українській правовій науці та занепокоєність її майбутнім.

Так сталося, що змінити хід розвитку правової науки в Україні складно, оскільки турбулентні процеси, від виникнення суб'єктив-

ної ідеї в одного або декількох науковців – однодумців до часткового або повного її спотворення на шляху до швидкого впровадження у законодавство, зупинити складно. Тому дане видання спрямоване на те, щоб уважний читач прискіпливо ознайомився з позиціями вчених, обрав ті з них, які він вважатиме найбільш обґрунтованими, став їх прихильником та пропагував їх виражено і послідовно. Особливу увагу звернемо на законотворців, яким такий матеріал може знадобитися для конструктивно-критичного перегляду власних пропозицій та критичного аналізу запропонованих в книзі ідей.

Так, мають місце й інші підходи, коли з’являється, на наш погляд, необережна, але зовні ніби-то науково обґрунтована публікація в наукових джерелах, в неї з’являються прихильники, а потім вносяться зміни до законодавства і у ч. 9 ст. 265 ЦПК з’являється певний вид спорів – про спонукання укласти договір, однак не конкретизується, як і хто може спонукати сторони укласти договір, якщо це суперечить ст. 638 ЦК України.

Тому уважний читач у даній науковій праці має спостерігати за передумовами позиції автора, аналізувати обґрунтування та отримані ним висновки, що дозволить отримати нові знання і навички в роботі з науковим матеріалом. Крім того, це дозволить розвинути здібності до самостійного сприйняття нових норм законодавства та усвідомлення їх витоків.

Отже, сьогодні власний погляд на теорії та концепції потрібен не тільки законотворцям і практикуючим фахівцям: суддям, адвокатам, виконавцям, а й науковцям та студентам, які мають навчитися самостійно мислити та бачити перспективу впровадження тих чи інших концепцій в законодавство.

Саме такий підхід запропонований в нашій книзі, оскільки пропонується брати за предмет дослідження не вузькі питання: проблеми цивільного або виконавчого процесу, а простежувати проблеми цивільного судочинства, пов’язані з наступним примусовим виконанням рішень. Потенційно можливі проблеми у виконавчому провадженні мають активізувати пошуки варіантів їх застереження в цивільному судочинстві і, навіть, в матеріальних галузях права.

Тому цю книгу ми пропонуємо для обговорення, а не розкладати на цитати і фетишизувати чи витягати з контексту частину речення і за незакінченою фразою висловлювати критичні зауваження. Кожна наукова праця має елемент суб’єктивізму, тому

лише після тривалого публічного її обговорення і врахування обґрунтованих критичних зауважень можна буде говорити про позитивізм та корисність запропонованих ідей і концепцій кожного автора.

Вважаємо, що обґрунтовані і корисні ідеї авторів щодо майбутнього цивільного і виконавчого процесу можуть об'єднувати науковців та слугувати підґрунтям для побудови правової науки та держави.

Ми всі хочемо бачити нашу державу сильною, а це в переважній більшості випадків вимагає побудови міцного правового фундаменту, на базі якого буде зростати економіка, громадяни отримають однакові права та обов'язки, а владні посадові особи – чітко визначені законом межі повноважень.

Сьогодні на території України йде війна, але держава дбає про свій науково-педагогічний потенціал і встановила, що не підлягають мобілізації наукові та педагогічні працівники. Тому й фахівці мають з розумінням віднестися до встановлених пільг та подбати про державу і розвивати правову науку, робити обґрунтовані пропозиції з удосконалення законодавства.

Так, Президент України Володимир Зеленський підписав Указ № 231/2021 «Про Стратегію розвитку системи правосуддя та конституційного судочинства на 2021–2023 роки» і час виконання настав. Слід визнати, що частина роботи проведена і варто зробити поправку на війну, оскільки перші місяці війни у всіх був шок та інші завдання. Однак, цивільне судочинство потребує істотного переосмислення, оновлення і, зокрема, в контексті наступного виконання рішень судів.

Багато науковців пропонують своє бачення судової реформи, але це привід для ґрунтовного аналізу зроблених ними пропозицій, висновків всією професійною спільнотою. Так, це велика і кропітка праця, але не можна всім науковцям лише писати наукові статті і не дискутувати між собою щодо отриманих ними висновків. Українські вчені публікуються в різноманітних іноземних джерелах, що розпорошує наукову думку, яка не піддається аналізу в Україні, а для іноземних фахівців, доволі часто, не представляє інтересу.

Отже, ми рекомендуємо нашу науково-практичну працю як предмет для конструктивно-критичного аналізу, насамперед, науковцям: докторам юридичних наук, та докторам філософії в галу-

зі права, докторантам, аспірантам, та студентам, а також фахівцям: суддям, адвокатам, державним і приватним виконавцям.

Сподіваємося, що монографія стане корисною й для законотворців та широкого кола фахівців, які професійно досліджують проблеми цивільного судочинства та виконавчого провадження або зіштовхнулися з ними в цій сфері і шукають відповіді на проблемні питання.

**Висловлюємо щиру подяку
Асоціації приватних виконавців України,
Проекту ЄС «Право-JUSTICE» за співпрацю, підтримку
та допомогу, завдяки яким ця книга побачить світ.**

**З повагою –
докторка юридичних наук,
професорка, заслужена юристка України,
голова Експертної (науково-консультативної)
ради Асоціації приватних виконавців України
Президент ГО «Центр правових
досліджень Фурси»**

С.Я. Фурса